

KIRJAT

NYKYFEMINISMIN YHTIÖJÄRJESTYS ON SEKSISTINEN, AUTORITAARINEN JA TÄYNNÄ RISTIRIITOJA

Maria Ohisalo & Arno Kotro, toim.:

Sinua on petetty: Kirjoituksia sukupuolten tasa-arvosta. Like, 2019.

SINUA ON PETETTY -pamfletti kertoo syntyhistoriastaan seuraavaa: Arno Kotro oli lukenut Maria Ohisalon blogikirjoituksen siitä, että ”palkkatasa-arvoa sukupuolten välillä ei ole saavutettu”, että ”tyttöjä ohjataan hoivaavaan rooliin” ja että ”poikien annetaan remuta”. Yhteinen kiinnostus näihin asioihin johti yhteisiin tehetkiin ja lopulta yhdessä toimitettuun kirjaan.

Jaetuista mielenkiinnon kohteista huolimatta – tai niistä johtuen – Kotro ja Ohisalo sivuuttavat olennaiset kysymykset: ”Sen sijaan, että olisimme selittäneet mitä kaikkea tasa-arvo meille tarkoittaa, päätimme koota meitä viisaampia kirjoittamaan puheenvuoronsa yhteiseen esseekokoelmaan.”

Tasa-arvo olisi kuitenkin kannattanut määritellä. Muutoin tuskin on mieltä käyttää termiä kirjan alaotsikossa, esittää olevansa siitä huolissaan tai väittää, että tasa-arvo ei ole toteutunut. Millaisesta tasa-arvosta siis puhutaan: mahdollisuuksien vai lopputulosten tasa-arvosta? Näiden kahden ero olisi pitänyt tehdä selväksi. Tämä olisi mahdollistanut myös pohdinnat siitä, miten nämä tasa-arvon eri muodot ovat mahdollisesti yhteydessä.

Osa taloustieteilijöistä on esimerkiksi sitä mieltä, että jos erot lopputuloksissa kasvavat riittävän suuriksi, ne alkavat heikentää mahdollisuuksien tasa-arvoa. Näin näyttää tapahtuneen sekä Briteissä että Yhdysvalloissa: liikkuminen sosiaaliryhmästä toiseen on vähentynyt ja kansakunnan kahtiajako on voimistunut. Menestyneellä eliitillä näyttää olevan entistä vähemmän halua puolustaa järjestelmää, joka mahdollistaisi lahjakkuuteen perustuvan nousun hierarkiassa. Suurten tuloerojen maissa vanhemmilla on toisin sanoen voimakkaampi intressi turvata jälkikasvunsa sosioekonominen asema, vaikka lahjojensa puolesta lapsella ei asemaan edellytyksiä olisikaan.

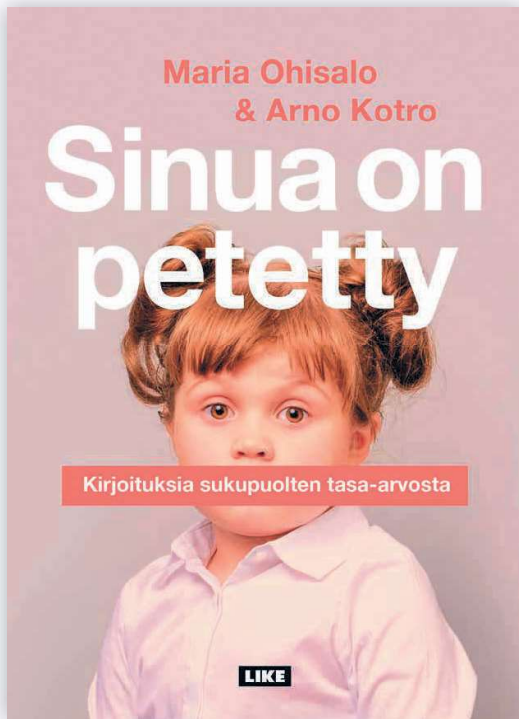
Ohisalon ja Kotron kirjassa ei puhuta sosiaaliluokkien pysyvyydestä tai muista olennaisimmista tasa-arvokysymyksistä. Esseet sen sijaan keskittyvät identiteettileikitelyyn, omakohtaisiin kokemuksiin, keittiöpsykologiaan ja byrokraattisesta pakkovallasta haaveiluun. Saara Särnä esimerkiksi julistaa feministisen ilakoinnin vapauttavaa voimaa, Anna Moring vastustaa vimmaisesti sukupuolen kaksijakoisuutta, Maria Pettersson vaatii naiskiintiöitä ja

Juho Pylvänäinen saa selville miesnormin myrkyllisyyden. Useimmilla kirjoittajilla on loputon usko siihen, että sukupuolierot johtuvat kasvatuksesta ja yhteiskunnallisista odotuksista ja ihanteista.

Miesten yliedustusta yhteiskunnan pohjalla – esimerkiksi vangeissa, kodittomissa ja koulupudokkaissa – Ohisalo ja Kotro käsittelevät siteeraamalla ylistävästi Rosa Meriläisen ja Saara Särnän typeryttävää lausuntoa: ”Patriarkaatissa kukaan ei ole vapaa, ei edes patriarkka”. Luulen Kotron ja Ohisalon tarkoittavan patriarkaatilla sitä osaa miesten yliedustuksesta johtopaikoilla, joka selittyy naisten huonommilla mahdollisuuksilla ja miesten epäreiluilla etuoikeuksilla. [1] Mutta mikä osa miesten yliedustuksesta selittyy näin? Sukupuolten tasa-arvoa käsittelevässä teoksessa yksikään kirjoittaja ei yritä arvioida sitä. Se on melkoinen saavutus. Ilmoille vain heitetään sellaisia moralistisia ajatuksia kuin ”tasa-arvo ei ole valmis” ja ”syrjintä pitää tunnustaa”.

Voi olla, että kirjoittajat pitävät etuoikeuskysymystä liian hankalana tai kiusallisena. Hehän joutuisivat ottamaan kantaa siihen, missä määrin myötäsyttyiset sukupuolierot – vaikkapa kognitiivissa, aggressiivisuudessa ja riskinotossa – vaikuttavat työpaikkojen ja ansioiden jakautumiseen. Analyysien puutetta saattaa selittää sekin, että tasa-arvo on kirjoittajien mielestä olennaisilta osiltaan jo saavutettu. Nykyfeminismi joutuukin kiinnittämään huomionsa yhä harvinaisempiin yksittäistapauksiin ja yhä vähäisempiin rikkomuksiin – jopa siinä määrin, että suuren yleisön silmissä aate on alkanut vaikuttaa henkilökohtaisen puhdasoppisuuden vaalimiselta. Feministejä on alettu pitää pinnallisina ja vilpillisinä ammattiloukkaantujina, jotka vieläpä estävät huomion kiinnittämisen todellisiin epäkohtiin, vaikkapa muslimivähemmistössä harjoitettuun naisten alistamiseen.

Sekin toki on mahdollista, että kyse on häthätää kyhätystä vaalikirjasta (teos ilmestyi noin kuukausi ennen vaaleja). Ohisalo haki ja pääsi ensikertalaisena eduskuntaan loppukevällä 2019, ja tätä kirjoitettaessa hänestä näyttää myös tulevan puolueensa puheenjohtaja ja sisäministeri. Uudessa toimessaan Ohisalolla toivon mukaan on enemmän aikaa asianmukaisesti analysoida syitä ammattien ja ansioiden epätasaiseen jakautumiseen. Epäreiluutta kun

on vaikea vastustaa, jos teeskentelee näkevänsä sitä kaikkialla sielläkin, missä sitä ei ole.

MITEN SUKUPUOLI LAKKAUTETAAN?

SUKUPUOLEN MONINAISUUTTA PUOLUSTAVA Anna Moring väittää, että ”sosiaalisilla seikoilla – yhteiskunnalla, kasvatuksella, naiseen ja miehiin kohdistuvilla ihanteilla – on paljon suurempi merkitys sukupuolen kehittämisessä kuin biologisilla tekijöillä, kuten kromosomeilla tai hormoneilla”. Moring perustelee väitettään seuraavasti: ”Yksilön dna:han koodattujen sukupuoliominaisuuksien ilmenemismuodot voivat vaihdella paljonkin sen mukaan, millaiset kasvuolosuhteet eri yksilöillä on ollut”.

On päivänselvää, että kasvuolosuhteilla on merkitystä. Esimerkiksi yltäkyläisissä oloissa tyttöjen kuukautiset saattavat alkaa jo ennen teini-ikää. Seikka on kuitenkin epäolennainen sen kannalta, mikä on biologisen evoluution rooli sukupuoliominaisuuksien kehittämisessä. Moring ei kenties tule ajatelleksi, että hänen äärikonstruktionisminsa on empiirinen aivojen toimintaa ja evoluutiota koskeva väite. Sitä tulee siis arvioida sen mukaan, kuinka totta se on. Ja empiiriset tieteet ovat jyrkästi eri mieltä; esimerkiksi tietyt sukupuolierot ovat samanlaisia kaikissa kulttuureissa.

Moringin mielestä sukupuoli on myös jatkumo. Tätä hän perustelee muun muassa sillä, että ”epigenetiikan merkitys on iso” ja että ”identtiset kaksoset voivat kehittyä ulkoisesti hyvinkin erilaisiksi”. Moring on osittain oikeassa: identtiset kaksoset voivat kehittyä erilaisiksi. Mihin hän tällä päivänselväällä huomiolla pyrkii? Tarkoitus lienee korostaa sitä, että myös *samanlaisessa* ympäristössä kasvaneissa identtisissä kaksosissa on eroja.

Tällöin kyse on pienistä ja vaikeasti havaittavista sattumanvaraisuuksista yksilönkehityksessä, ei epigenetiikasta. (Epigenetiikka tarkoittaa geenien ilmenemistä säätelevää mekanismia, ei mitä tahansa molekyyli-tason satunnaisuutta. [2]) On myös huomattava, että kun vertaillaan identtisiä ja epäidenttisiä kaksospareja, piirteiden muuntelu parien sisällä on juuri sellaista kuin geneettiset erot kaksostyyppien välillä ennustavat. Seikalla ei tosin ole tekemistä sen kanssa, onko sukupuoli jatkumo vai ei.

Lopulta Moring päätelee, että mies-naisjaottelusta voidaan päästä eroon, jos sitä vain haluamme. Hänen mukaansa ihmiset eivät sellaista kuitenkaan halua, koska sukupuoli on niin ”jännittävä” ja ”kiinnostava”. En ota kantaa siihen, kannattaako sukupuolia yrittää pyyhkiä pois; kysymys kuuluu politiikan alaan. Sen sijaan pohdin, mistä utooppiset ajatukset sukupuolen helposta eliminointavuudesta kumpuavat.

Veikkaan, että kyse on sen sinänsä perustellun ja huomaanin toiveen ilmauksesta, että tulevaisuuden sukupuolienormit olisivat ”nykyisiä normeja lempeämmät ja hyväntahtoisemmat”, kuten Moring asian ilmaisee. [3] Sukupuolettomuushaaveilua selittänee myös akateemisten feministien hämmentyminen siitä, että lajimme käyttäytymistavat ovat niin moninaisia ja oikullisia. Se, mikä esimerkiksi on kulloinkin muodikasta tai mitä vartalonosa osaa nuoret naiset minäkin vuosikymmenenä korostavat, näyttää vaihtelevan lähes mielivaltaisesti. Se, että tietyt muotioikut ovat sukupuolisidonnaisia, ei kuitenkaan tarkoita, että itse sukupuolisuus olisi noin vain muovailtavissa. Muotioikutkin nimittäin vaikuttavat statukseen ja parinvalintaan. Statuksesta kertovat seikat ovat toki itsessään usein satunnaisia, mutta kilpailu statuksesta ja kumppaneista ei sitä ole. Päinvastoin, status- ja kumppanikilpailu sekä niihin sisältyvä sosiaalinen manipulointi seuraavat ihmistä kaikkialle. Ja kulttuuri on pelikenttä tällaiselle kisailulle, ei sen alkusyy. (On tosin huomattava, että teokraattisissa kunniakulttuuriyhteisöissä mahdollisuuksia omaehtoiseen parituumiskilvoitteluun ja ylipääntään yhteiskunnalliseen osallistumiseen on monin tavoin rajoitettu, nimenomaan naisilta. Se, pitävätkö kirjoittajat uskonnollisten yhteisöjen sisäsiittoista sovinnimia tasa-arvokysymyksenä, ei käy teoksesta ilmi.)

Myöskään biologia ei ota kantaa, onko hyvä vai huono asia, että valtaosa ihmisistä pitää itseään naisena tai miehenä, kiinnostuu vastakkaisesta sukupuolesta ja kilpailee sen suosiosta. [4] Biologia osaa kuitenkin antaa kyseisille ilmiöille empiiriseen tutkimukseen perustuvia selityksiä. Niissä luonnollisesti huomioidaan se, että ympäröivä kulttuuri saattaa vahvistaa joitakin sukupuolille tyypillisiä myötäsyntyisiä mieltymyksiä ja kiinnostuksia (aivan kuten kulttuuri saattaa joitakin sukupuolieroja kaventaa). Se, että yksilö saa vapaasti toimia mieltymystensä ja kiinnostustensa mukaan, luultavimmin kuitenkin vahvistaa synnynnäisiä ominaisuuksia enemmän kuin kulttuuriset ihanteet, jotka väistämättä ovat etäisiä ja usein keskenään ristiriitaisia.

Moring kuvailee esseessään myös omakohtaisia kokemuksia siitä, kuinka hänen sukupuolensa toistuvasti kyseenalaistettiin kahviloiden vessoissa, ”melko naismaskuliinisen habituksen takia”. Moring ei ole kokemustensa kanssa yksin. Se, että miesmäinen nainen tai naismäinen

mies ei aina saa hyväksyntää tai luontevaa suhtautumista kanssaihmisiltään, ei kuitenkaan oikeuta tutkijatohtoria johtamaan ihmisiä harhaan.

TUOVATKO KIINTIÖT TASA-ARVON?

JOURNALISTI-LEHDEN PÄÄTOIMITTAJA Maria Pettersson kirjoittaa esseessään: ”Jokainen täysi-ikäinen suomalainen on seksisti, halusipa sitä tai ei.” Saara Särmän essee on samoilla linjoilla: ”Jokainen meistä on vastuussa rakenteiden ylläpitämisestä.” Petterssonin mukaan valta Suomessa on myös ”jakautunut niin epäreilusti, että meidän on pakko tehdä asialle jotain nyt heti”. Lisäksi hän väittää, että ”miehille maksetaan isompaa palkkaa kuin naisille, vaikka heillä olisi sama koulutus” ja että huipulla on paljon miehiä, jotka ovat päässeet huipulle vain ”miesbonuksella”. Moring myötäilee tätä: ”Pojille annetaan hiukan heikommalla suorituksella kovempia arvosanoja, aina yliopistoa myöten, koska ’pojat ovat poikia’.” Ohitan nämä itsetarkoituksellisen provokatiiviset syytökset. Ei esimerkiksi ole mieltä väittää, että samalla koulutuksella joku saa parempaa palkkaa, mikäli muita tekijöitä (esim. kokemusta tai työhön sitoutumista ja soveltuvuutta) ei huomioida. Sen sijaan kiinnitän huomion Petterssonin antamaan selitykseen ja hänen ratkaisuehdotukseensa.

Petterssonin mukaan miehiä on johtoportaisissa enemmän sen takia, että naisten syrjinnällä ja alistamisella on perinteitä: ”Tuhansia vuosia kestänyt naisten vähättely” estää firmoja palkkaamasta parhaita ammattilaisia. Edes maailman terävimmät miehet eivät hänen mukaansa ”voi mitään sille, että tuhansia vuosia jatkunut naisten mitätöinti vaikuttaa heihin”. Pettersson kirjoittaa myös, että ajatus naisten huonommuudesta on ”syvällä kulttuurisamme” ja että ”koko tunnetun historian ajan naiset ovat Suomessa olleet altavastajan asemassa miehiin nähden”. Ja siksi hänen mukaansa tarvitaan naiskiintiöitä.

Jokin huomioissa ei täsmää. Teoksen toinen toimittaja esimerkiksi toteaa, että sukupuolierojen ympärille on ”kutoutunut kokonainen *naisten paremmuutta* todisteleva mytologia, jota julkinen sana mieluusti ruokkii” (korostus lisätty). Kumpi siis on oikeassa, Kotro vai Pettersson? Oikeastaan sillä ei ole merkitystä. Kumpikaan ei nimittäin yritä todistaa, että median asenteellisuudella tai historian vääryyksillä olisi vaikutusta siihen, kuka mihinkin työhön nykyään palkataan. Pettersson ei myöskään kerro, miksi juuri tällä kyseisellä perinteellä olisi sellainen voima.

On tietysti mahdollista, että yritykset eivät valitse johtajiaan parhaiden tarjolla olevien ihmisten joukosta. Siinä määrin kuin tätä tapahtuu, kyseiset yksilöt ja yritykset sekä koko yhteiskunta kärsivät. Siksi olisin toivonut Petterssonilta ilmiöön perehtymistä, pelkän provosoinnin sijaan. Talouselämä -lehti esimerkiksi otsikoi maaliskuussa 2019, että ”Pörssin alisuoriutujat vaihtavat vikkelästi vetäjää”. Jutun mukaan ainakaan pörssiyrityksissä ei kauaa katsota epäpätevää johtoa. Eri maiden naiskiintiökokemuksia vertaileva tutkimus ei myöskään ole havainnut kiintiöillä olevan systemaattisia vaikutuksia – hyviä tai huonoja – yhtiöiden suoriutumiseen tai niiden päätöksentekoprosesseihin. Kiintiöt eivät myöskään näy-

tä auttaneen työpaikkahierarkian pohjalla olevia naisia (mikä saattaa osaltaan selittää nykyfeminismin heikkoa suosiota).

Petterssonin kuvailemaan hypoteettiseen ongelmaan olisi joka tapauksessa helppo ratkaisu: annetaan vapaan kilpailun hoitaa markkinoilta ne yritykset, jotka eivät osaa pätevimpiä ihmisiä palkata. Pettersson ei tätä ehdota. Hän tyytyy vihjailemaan, että suomalaisissa yrityksissä olisi valtava joukko epäpäteviä, helposti korvattavissa olevia ja miehyytensä takia valittuja johtajia. Huomaamattaan hän myös vihjaa, että menestyviä firmoja ja osastoja voidaan tuosta vain pistää pystyyn ja että johtoon kannattaa valita kuka muu tahansa kuin diplomi-insinööri. ”Miksi ei harkittaisi johtoon muita kuin dippainssimiehiä”, Pettersson kysyy.

Inhimillinen potentiaali tulee saada mahdollisimman hyvin käyttöön. Siitä Pettersson ja hänen moittimansa diplomi-insinöörimiehet lienevät samaa mieltä. Pettersson esimerkiksi toteaa: ”Tasa-arvoisessa maailmassa ihmiset valittaisiin tehtäviin heidän pätevyytensä ja kiinnostuksensa mukaan, ei kiintiöiden perusteella.” Asia ei kuitenkaan ole niin yksioikoinen kuin Pettersson antaa ymmärtää. Hän ei näytä huomaavan, että yhtäläiset mahdollisuudet merkitsevät myös mahdollisuutta olla eriarvoinen. Ajatuksena meritokratia eli ihmisten päätyminen tehtäviinsä omien lahjojensa ja ansioidensa perusteella on toki kannatettava, mutta meritokratian tarkinkaan noudattaminen ei tarkoita, että ihmisten kaikki lahjakkuus saataisiin hyötykäyttöön, saati että lopputuloksista tulisi tasa-arvoisia.

Meritokraattinen mahdollisuuksien tasa-arvo ei myöskään kerro, missä määrin yksilö kykenee elämäänsä kontrolloimaan – minkä myös olettaisi olevan feministien tavoite. Meritokratian alla matkustaa siis joukko puolustamisen arvoisia ajatuksia – syrjimättömyys ja ajatus, että kaikkien tulisi jossakin määrin kyetä kontrolloimaan elämänsä – mutta nämä ajatukset eivät itsestään selvästi sovi yhteen, eivätkä ne muodosta valmista teoriapohjaa oikeudenmukaiseen tasa-arvoon pyrkimiseksi.

Petterssonin pääväite kuuluu, että mahdollisuuksien tasa-arvo saavutetaan pysyvästi, kunhan lopputulokset vain joksikin aikaa tasoitetaan. Kiintiöt eivät Petterssoninkaan mielestään toki ole pysyvä ratkaisu vaan ylimenovaiheen työkalu: ”Kun tasa-arvo saavuttaa siedettävän tason – sitten kun ihmiset todella kilpailevat kyvyillään tasaveroisesti – niistä pitää luopua.” Mutta mikä on siedettävä taso ja mistä tiedämme, milloin se on saavutettu? Entä minkälaisia tahattomia seurauksia feministisbyrokrattisesta kiintiöpakkovallasta olisi? Pettersson ei vastaa tämänkaltaisiin kysymyksiin. Hänenkin esseensä jää koskiskelevaksi haaveiluksi ja historiattomaksi moraaliposeeraamiseksi.

Lopuksi Pettersson arvioi, miksi feminismiä vastustetaan: huippupaikoille päässeet toistaitoiset miehet tunnetasolla tajuavat, että tasa-arvoisessa maailmassa he eivät pääsisikään huipulle. Syytös on vakava – ja psykologisoinnin karkeudessaan hupaisa – mutta Pettersson ei esitä sen taakse todisteita. En väitä tietäväni todellisia syitä feminismin vastustukseen, mutta Petterssonin innoittamana esitän arvioni. Siinä määrin kuin feminismin vastustus perustuu järkiargumentteihin, syyt löy-

Nykyfeminismin neljä keskeistä ristiriitaa

RISTIRIITA 1: KIINTIÖT JA SUKUPUOLI JATKUMONA

Osa feministeistä väittää, että sukupuoli ei ole kaksijakoinen vaan jatkumo; mies toisessa päädyssä, nainen toisessa ja suurin osa ihmisistä jotakin siltä väliltä. Mikäli jatkumollisuus pitäisi paikkansa, vaatimus kotitöiden ja yritysten johtosamioiden tasaisemmasta mies-naisjaosta ei olisi johdonmukainen. Tai sitten pitäisi vaatia omia kiintiöitä kullekin jatkumon kohdalle. Jatkumollisuudella voidaan toki tarkoittaa sitä, että miesten ja naisten erot ovat keskimääräisiä eroja ja että yksilöiden ominaisuudet ovat päällekkäisiä. Tämä on kuitenkin peruste suhtautua ihmisiin nimenomaan yksilöinä, ei sukupuolensa tai rotunsa edustajana, kuten kiintiöajattelussa toimitaan.

Joskus jatkumollisuudella tarkoitetaan inter- ja muunsukupuolisuutta. Niissä kyse on harvinaislaatuista poikkeamista, jotka eivät poista sukupuolen universaalista kaksijakoisuutta. Myöskään vaihtelu siinä, kuinka voimakkaasti ja poissulkevasti seksuaalinen kiinnostus kohdistuu mieheen tai naiseen, ei ole jatkumollista. Ihmisiä on siis lähinnä kahdenlaisia; niitä, jotka kiinnostuvat miehistä ja niitä, jotka kiinnostuvat naisista (riippumatta omasta sukupuolesta). Evoluutiivisesti ajateltuna tällainen jäykkyys on järkevää. Epätarkka monitulkintaisuus saattaa muodostua yksilölle raskaaksi ja lisääntymismenestystä haittaavaksi taakaksi. (Seksuaalisessa joustavuudessa toki on silti biologisia sukupuolieroja: naiset ovat miehiä hieman plastisempia.)

RISTIRIITA 2: SYRJINTÄ JA MARKKINAKILPAILU

Joidenkin feministien mielestä johtoportaisissa on enemmän miehiä sen takia, että naisia systemaattisesti syrjitään. Näkemyksen mukaan moni johtajamies on osamattomampi kuin moni johtajaksi haluava nainen. Mikäli tämä pitäisi paikkansa, firmojen, joiden johdossa on enemmän naisia, olettaisi pätevyydellään syrjäyttävän firmat, joiden johdossa naisia on vähemmän. Vapaat ja kilpailulliset markkinat toisin sanoen ratkaisisivat asian reilun tasa-arvoisuuden hyväksi. Tämä on kuitenkin ristiriidassa valtavirtafeminismin kanssa, joka vieroksuu vapaata markkinataloutta. Monelle feministille vapauksien vaaliminen on sama kuin patriarkaatin puolustaminen.

Toisaalta on feministejä, joiden mukaan syrjintää ei tapahdu johtajakiinnityksissä, vaan siinä, että tyttöjä kasvatetaan välttelemään johtosamaa. Hypoteesin mukaan naiset eivät halua johtajiksi, koska heitä on lapsina syrjitty ja vähätelty. Väite on vahvempi kuin sen esittäjä tulee ajatelleeksi. Johtajien miesvaltaisuus tai naisten haluttomuus kilpailla johtopaikoista eivät sellaisenaan kelpaa todisteiksi naisia vähättelevästä kasvuympäristöstä tai sen vaikutuksista.

RISTIRIITA 3: VAPAAUS, SYRJINTÄ JA TASA-ARVO

Feminismi väittää puolustavansa vapautta ja tasa-arvoa. Kyseiset arvot ovat kuitenkin ristiriidassa. Mikäli lait salivat kansalaisille vapauden käyttäen ominaisuuksiaan, vau-

rautta kertyy enemmän ahkerammille ja kyvykkäimmille, mikä taas tarkoittaa taloudellista epätasa-arvoa. Feministit sanovat puolustavansa vapauksia, mutta käytännössä tavoite on usein vapauksien kaventaminen.

Moni feministi sanoo myös, että sukupuolten mahdollisuudet eivät tulleet samanlaisiksi, vaikka laeista tuli yhdenvertaisia. Tässä voi olla perää: menneisyydessä tapahtunut syrjintä saattaa heijastua joidenkin yksilöiden aseisiin koko loppuelämän. Feministien esittämä ratkaisu – feministisen tietoisuuden levittäminen – paljastuu kuitenkin ongelmalliseksi.

Ajattelun ensimmäinen ongelma on todisteiden esittäminen. Kuten todettua, työpaikkojen tai ansioiden jakautuminen sukupuolen mukaan ei sellaisenaan kerro syrjinnästä tai epätasa-arvoisista mahdollisuuksista. Sukupuolten jakautuminen todistaisi syrjinnästä vain, jos sukupuolet olisivat samanlaisia. Mutta koska sukupuolet ovat erilaisia, vapaassa yhteiskunnassa miehiä ja naisia päätyy eri määrät eri aseisiin ja ansioihin myös ilman syrjivää kasvatusta tai syrjivää työhönottoa. Toinen feministisen tiedostavuusajattelun ongelma on se, että pyrkimys hävittää vääränlainen, ei-feministinen tietoisuus on vaarassa sortua uhriutumiskulttuuriin, tieteen politisointiin ja orwellilaiseen ajatuskontrolliin. Historia tuntee lukuisia esimerkkejä siitä, miten tiedostavaa uskonnunustusta vaativat ideologit muuttuvat epärehellisiksi ja autoritaarisiksi vapauden polkijoiksi.

RISTIRIITA 4: PERFORMATIIVISUUS JA TIEDE

Osa feministeistä sanoo, että sukupuoli rakentuu sosiaalisesti ja performatiivisesti, eleillä ja sanoilla. Tämä on ristiriidassa tutkimustulosten kanssa. Lajien välinen vertailu esimerkiksi kertoo, että sukupuolilla ja sukupuolieroilla on evoluutiivinen perusta. Valtava biologinen vertailuaineisto on suoraan ristiriidassa feministisen, biologian kiistävän konstruktionismin kanssa. Lisäksi mikäli sukupuoli tuotettaisiin performatiivisesti, yhteiskunnan tuskin olisi mielekäästä tukea lääketieteellisiä sukupuolenkorjaustoimenpiteitä.

Mittava ihmispopulaatioita vertaileva psykologinen, antropologinen ja historiallinen aineisto taas kertoo, että tietyt keskimääräiset sukupuolierot ovat samanlaisia kaikissa kulttuureissa. Lisäksi sukupuolikromosomit, sukupuolielinten rakenne, hormonitasot, sukupuoli-identiteetti ja seksuaalinen suuntautuminen eivät vaihtelee satunnaisesti, vaan ne esiintyvät selkeinä ryppäinä. (On luonnollisesti epäilevä kohdella ihmisiä sukupuolistereotyyppien mukaan, mutta se ei tarkoita, että stereotyyppioilla ei olisi vankka biologinen perusta.) Joidenkin feministien harrastama erottelu biologisen ja sosiaalisen sukupuolen välillä (sex & gender) ei poista biokieltokonstruktionismin ongelmia, sillä sosiaalisuutta ja biologisuutta ei voida yksilönkehityksessä tai ”lopputuotteessa” erottaa. Sex/gender -jako on pitkälti ideologisista syistä ylläpidetty tekotuote, eikä se kuvaa sukupuolisuuden kehittymistä.

tyvät aatteen epämääräisyydestä ja sisäisistä ristiriidoista. Ei esimerkiksi ole selvää, millaista tasa-arvoa ja millaista vapautta feminismi haluaa tai millaisia vapauksia aatteen kannattajat ovat tasa-arvon vuoksi valmiita polkemaan. Osa vastustuksesta luultavasti perustuu myös aatteen kannattajien epärehellisyyteen. Moni feministi esimerkiksi antaa ymmärtää, että työpaikkojen tai ansioiden eriytyminen *todistaisi* syrjinnästä ja etuoikeuksista tai että biologisten tieteiden tutkimukset voitaisiin merkityksellisesti sivuuttaa.

On myös huomattava, että suuri osa feministisestä etuoikeusretoriikasta on seksististä, nykyään jopa rasistista. Sellainen luonnollisesti ärsyttää kansalaisia. He toivovat tulevansa kohdelluiksi yksilöinä, ja he myös yleensä tunnustavat, että kaikki ovat väistämättä alakynnessä joidenkin asioiden suhteen ja etuoikeutettuja joidenkin toisten asioiden suhteen. Pitkät ihmiset esimerkiksi saavat enemmän arvostusta vain pituutensa takia, mutta bussissa he kärsivät tilanpuutteesta muita enemmän. On ylimielistä ja tasa-arvon kannalta turmiollista esittää tuntevansa ihmisten etuoikeudet ja samaan aikaan väittää, että kyse on piilotelevista rakenteista, jotka pitää vain tunnustaa, käytännössä tunnustaa.

ONKO TASAJAOSTA ILOA?

HELSINGIN APULAISSPORMESTARI Nasima Razmyar toteaa esseessään, että ”meillä on yhä selkeästi mies- ja naisvaltaisia aloja, joiden välillä on suuria palkkakuiluja”. Kuten todettua, tämä ei sellaisenaan kerro epäreiludesta tai syrjinnästä. Ei esimerkiksi ole merkkejä siitä, että Helsingin terveysasemilla riutuisi leegio sairaanhoitajia haaveilemassa rakennusinsinöörin työstä.

Razmyar epäilemättä kokee edistävänsä naisten asemaa. Liputtaessaan sukupuolisen tasajaon puolesta hän kuitenkin päätyy taantumuksellisiin lopputuloksiin. Ensinnäkin tasajako olisi tehoton ja tuottavuutta laskeva tapa järjestää yhteiskunta. Molempien sukupuolten taloudellinen ja henkinen hyvinvointi luultavimmin kärsisi, mikäli työllistyminen perustuisi johonkin muuhun kuin työpaikkojen ja hakijoiden mahdollisimman hyvään vastaavuuteen. Historiasta voidaan myös päätellä, että mitä täydellisempään tasajakoon pyritään, sitä työläämmäksi tulee ylläpitää tasajaon toteutumista vahtivaa byrokrati-aa. Työ- tai opiskelupaikkojen sukupuolinen tasajako ei myöskään tekisi yhteiskunnasta sosiaalisesti oikeudenmukaista. Päinvastoin, tasajaossa moni mies ja moni nainen olisi pakotettu lähtemään alalta, jolla hän mieluiten olisi, työhön, jossa hän ei viihdy. Lisäksi yhteiskunnan ei ole hyvä antaa ymmärtää, että nainen on vähemmän arvokas opettajana, kampaajana ja lähihoitajana kuin hän on insinöörinä, automekaanikkona ja fyysikkona.

Razmyar jatkaa: ”Meidän täytyy kyetä tarkastelemaan koko koulupolkuja varhaiskasvatuksesta alkaen ja puuttua sukupuolisen eriytyksen alkusyyhin.” Razmyar siis antaa ymmärtää, että sukupuolierojen alkusyyt olisivat varhaiskasvatuksessa. Vihjailu päiväkotiohjelmoijien syyllisyydestä on turha; tyypilliset sukupuolierot, -identiteetit ja taipumukset löytyvät myös lapsilta, jotka eivät päiväkodissa käy. Esimerkiksi poikien voimakkaampi mieltymys nukan

sijasta leluvuormuriin ilmenee jo muutaman kuukauden ikäisillä vauvoilla ja jopa joillakin ihmisen kädellisierkuilla. Tyttöjen ja poikien väliset erot ovat myös samankaltaisia kaikissa kulttuureissa. Kyse on lähinnä sikiöaikaisen hormoniantistuksen vaikutuksista; siitä on pätevää näyttöä myös lukuisilta muilta lajeilta.

Ohisalo on Razmyarin linjoilla: ”jos tyttöjä rohkaitaan jatkuvasti mukautumaan toisten odotuksiin, he alkavat itsekin odottaa itseltään mukautumista. Poikia taas voidaan kannustaa olemaan kovia ja jättämään itkut itkemättä.” On kyseenalaista väittää, että tyttöjä systemaattisesti kasvatetaan kiltteyteen ja poikia kovuuteen. Esimerkiksi poikien aggressioita pyritään kutakuinkin kaikissa tilanteissa hillitsemään ja ohjaamaan johonkin rakentavaan. Oletetaan kuitenkin argumentin vuoksi, että Ohisalo olisi oikeassa. Siinä tapauksessa hänen tulisi kertoa, millä perusteella näillä kiltteyteen ja kovuuteen ohjaavilla kasvatusmenetelmillä on hänen ehdottamiaan vaikutuksia. Ohisalon omakohtaiset ”toipuvan kiltin tytön” tuntemukset eivät tässä kelpaa. Rehellisinkään ihminen kun ei tiedä, miksi hän toimii niin kuin toimii. Sen sijaan ihmiset pyrkivät jälkikäteen rationalisoimaan toimintaansa, ja he myös kykenevät huijaamaan itseään omaksumillaan teoria- ja uskomusrakennelmilla. Siihen aivot ovat kehittyneet ja sen ne osaavat – joskus sitä paremmin, mitä älykkäämmästä ihmisestä on kyse.

Kasvatusmenetelmät saattavat toki voimistaa tyttöjen ja poikien eroja, esimerkiksi halua fyysiseen voimien mittelyyn. Kulttuurien ja lajien välinen vertailu kuitenkin kertoo, että kasvatus ja kulttuuri eivät ole sukupuolierojen alkusyy. [5] Mikäli tyttöjä ja poikia esimerkiksi kasvatetaan samalla tavalla, heistä ei tule samanlaisia. Se, että kasvatus näyttää vaikuttavan lapsen kiinnostumiseen joistakin asioista, saattaa tosin sanoen olla sitä, että kasvatusmenetelmät reagoivat lapsen synnynnäisiin ominaisuuksiin. Tämä ei ole lainkaan ihmeellistä: lapsen älykyys ja persoonallisuus luonnollisesti vaikuttavat siihen, miten muut häntä kohtelevat ja millaiseen ympäristöön lapsi aikuistuessaan hakeutuu. Ohisalo, Moring ja Razmyar tuskin kiistävät tätä. He vain eivät huomaa, että vihjailu naissukupuolen yleisestä uhriasemasta enemmän haittaa kuin auttaa naisten – paitsi ehkä heidän itsensä – menestymistä.

Ohisalo jatkaa, että ”paljon ja kovaa äänessä olevan rooli on usein varattu miehille”. Väite äänitilan miesvarauksesta antaa ymmärtää, että miesten tapa ottaa tilaa haltuun olisi epäreilua syrjintää. Opettajana toimiva Kotrokin kirjoittaa, että ”tunneilla pojat kommentoivat tyttöjä innokkaammin yhteiskunnallisia kysymyksiä, tyttöjä ei siihen kaiketi ole samalla tavalla rohkaistu”. Koiraat ovat kuitenkin luonnostaan enemmän äänessä lähes kaikilla selkärangkaisilla. Pitipä tämä paikkansa myös ihmisellä tai ei, yksilöllisiin taipumuksiin puuttuminen sukupuolen takia on seksismiä ja polkee vapauksia. Ohisalo sanoo myöhemmin, että feminismi on ”vapausaate” ja ”haave yhteiskunnasta, jossa jokainen saa vapaasti toteuttaa itseään viemättä muilta samaa vapautta”. Hänen on pakko nähdä lausuntojensa ristiriitaisuus.

Onko aivoissa sukupuolieroja?

MIESTEN JA NAISTEN AIVOT eroavat monin tavoin. Jotkin aivorakenteet ovat suurempia naisilla, jotkin miehillä, ja osa alueista on paremmin linkittyneet miehillä, osa naisilla.

Yleisesti ottaen aivoissa tavatut sukupuoli-erot ovat samankaltaisia kuin erot miesten ja naisten kasvopiirteisissä: jos tarkastellaan jotakin tiettyä yksityiskohdasta kasvoista, on vaikea sanoa, onko kyseessä mies vai nainen. Tämä johtuu siitä, että piirteisissä on niin paljon päällekkäisyyttä. Mutta jos tarkastellaan samanaikaisesti useampia kasvopiirteitä, jopa verrattain yksinkertainen tietokoneohjelma oppii tunnistamaan, onko kyse miehestä vai naisesta, lähes sataprosenttisella tarkkuudella. Tilanne on sama aivojen kohdalla: kone kykenee aivokuvista tunnistamaan sukupuolen yli 90 prosentin tarkkuudella vertailemalla vain kymmentä aluetta.

Kokoon perustuva vertailu, johon sukupuoli-erotutkimukset ovat toistaiseksi painottuneet, ei kuitenkaan kerro, toimivatko naisten ja miesten aivot eri tavalla. Jonkin aivoalueen koko voi esimerkiksi olla samanlainen, mutta alueen mikrorakenteissa ja neurofysiologisissa toiminoissa saattaa olla merkittäviä eroja. Muutamassa tutkimuksessa on esimerkiksi havaittu, että miesten aivoissa hermosolujen linkittyminen on voimakkaampaa paikallisesti ja naisten aivoissa eri neuroniryppäiden välillä.

Se, että sukupuoli-eroja on tutkittu eniten aikuisten aivoissa, jättää auki mahdollisuuden, että erot johtuvat kulttuurista ja kasvuympäristöstä. Ehkä vanhemmat, ikätoverit ja yhteiskunta kohtelevat tyttöjä ja poikia niin eri tavoin, että heidän aivonsakin havaittavasti muuttuvat. Feminismin lisäksi moni muukin aate on pyrkinyt selittämään ihmisten välisiä eroja vain yhteiskunnallisilla ja kulttuurisilla syillä.

Kulttuuriselityksessä on monia ongelmia. Selityksen puolustaja tulee ensinnäkin väittäneeksi, että jokin olisi pyyhkiytynyt tyhjäksi nisäkäs- ja kädellisperinnöstämme johtuvat erot naisten ja miesten välillä – siitä huolimatta, että esivanhempiemme lisääntymismenestys riippui näistä eroista. Toiseksi selityksen puolustaja tulee väittäneeksi, että kulttuuriset tavat rakensivat sukupuoli-erot (vaikkapa fyysisessä aggressiivisuudessa) uudelleen samanlaisiksi kaikkialla maailmassa. Molemmat vaihtoehdot ovat äärimmäisen epätodennäköisiä.

Käyttäytymisgeneettisissä tutkimuksissa on myös havaittu, että yksilölliset erot aikuisten aivojen rakenteissa selittyvät pitkälti geneettisillä eroilla. (Käyttäytymisgenetiikka vertailee systemaattisesti yhdessä ja erikseen kasvaneita identtisiä ja epäidenttisiä kaksosia ja ”tavallisia” sisaruskuja. Näin saadaan arvio siitä, kuinka suuri osa ihmisten välisistä eroista johtuu geneettisistä eroista.) Lisäksi aivoissa on sukupuoli-eroja jo ennen kuin aivot ovat kasvaneet täyteen kokoonsa. Tällaisten löydösten viesti on selvä: aivojen sukupuoli-erojen suhteen ihminen on muiden kädellisten ja nisäkkäiden kaltainen.

Erot aivorakenteissa eivät toki välttämättä selitä kaikkia mielen ja naisen välisiä käyttäytymiseroja – aivan kuten sukupuolten samanlainen käyttäytyminen jossakin tilanteessa (vaikkapa pariskunnan katsellessa toimintaelokuvaa) ei tarkoita, että miehen ja naisen tuntemukset ja aivotoiminta olisivat samanlaisia. Onkin mahdollista, että sukupuoli-erot aivoissa ovat kehittyneet lähinnä kompensoimaan sukupuolten fysiologisia ja hormonaalisia eroja. Tällainen tasapainottelu saattaa olla välttämätöntä, jotta sukupuolille kehittyy sekä riittävän yhdenmukaiset eloonjäämiseen tarvittavat käyttäytymispiirteet että riittävän suuret erot lisääntymiseen tarvittavassa käyttäytymisessä (esimerkiksi hoivaamisessa, statuksentavoittelussa ja seksuaalitoiminoissa).

OHJEITA ALOITTELEVALLE FEMINISTILLE

JUHO PYLVÄNÄINEN PAHOITTELEE esseessään yhteiskunnan heteronormatiivisuutta. Hänen huolensa on erikoinen, sillä esimerkiksi tasa-arvoinen avioliittolaki sai kansalaisaloitteista ylivoimaisesti eniten kannatusta, johtaen jopa mielenosoituksiin. Jos heterouteen jotakuta siis vielä ohjeistetaan, kyse on marginaalisesta ja hiljalleen katoavasta puuhastelusta. Vanhuksetkin ovat muuttuneet suvaitsevammiksi asiassa. Pylvänäisen huoli cis-heteroja suosivista rakenteista on yhtä turha kuin uskonnollisten fundamentalistien huoli homouden holtittomasta leviämisestä.

Teoksessa on muitakin kohtia, joissa kirjoittaja jättää analyysinsä kesken ja pitää pinnallisia huomioitaan merkkinä syrjinnästä. Esimerkiksi Saara Särmä kirjoittaa, että nuoren naisen on vaikeampi tulla vakavasti otetuksi kuin keski-ikäisen naisen. Särmän huomio lienee oikea, mutta ilmiölle on hyvä syy: mitä nuorempi olet, sitä vähemmän sinulla on ollut aikaa hankkia asiantuntijalta vaadittavaa tietoa ja kokemusta. (Nuoruudesta tosin on naiselle

monella alalla hyötyä. Esimerkiksi James Bond -elokuviin miespääosan esittäjä on ennen agentinrooliaan tyypillisesti raivannut tietään huipulle tekemällä pikkurooleja siellä täällä. Naispääosan esittäjä taas yleensä pongahtaa äkkikuuluisaksi juuri nuoruutensa takia.)

Omassa esseessään Kotro kirjoittaa, että ”jos feminismillä tarkoitetaan pyrkimystä tunnistaa ja purkaa [syrjiviä] rakenteita, niin totta vieköön feministi olen minäkin”. Feminismi voidaan toki määritellä Kotron ehdottamalla tavalla. Mantraa rakenteiden tunnistamisesta on kuitenkin toisteltu jo kolme vuosikymmentä. Ja mikä on tulos? Feminismi on tullut tarkoittamaan liturgista oikeaoppisuutta ja oman moraalisen kilven kiillottamista. (Katleena Kortesuon essee feministisen viestinnän fiaskoista on ilahduttava poikkeus.)

Siksi tämäkin kirja-arvio lienee turha: nykypäivän epärehellisellä ja epä-älyllisellä ääriajattelulla on taipumus pysyä marginaalissa. Totuuden ja tasa-arvon takia olen kuitenkin mielelläni nykufeminismiä syrjäyttämässä. Naisliike on saavuttanut hienoja asioita, enkä halua jälkipolvien näkevän aikaansaannosten tuhoutumista.

Lopuksi suosittelen feministeille seuraavan neljän lupauksen lunastamista:

- Ajan asiaani rehellisesti, käyttäen rationaalisia ja vedenpitäviä argumentteja. En fuskaa enkä filmaa.
- En anna aatteeni pahantahtoista, ylimielistä tai epä-älyllistä kuvaa.
- Sitoudun ihmisten tasaveroiseen kohteluun lain edessä.
- Puutun vapauksiin vain, kun se on perusteltavissa jollakin hyvinvointia lisäävällä yksiselitteisellä ja eimielivaltaisella kriteerillä.

Inhimillisesti katsoen voi olla liian raskasta tehdä tällainen täyskäänös. Suositukseni kohdistuukin lähinnä nuorisoon. Heillä on paremmat mahdollisuudet omaksumaan nykyistä fasadifeminismiä johdonmukaisempia aaterakennelmia – siitä huolimatta, että nykyfeminismin kaltaisten äriaatteiden pääideologit usein hyväksikäyttävät nuorison intomielistä hyväuskoisuutta valtansa pönkittämiseen.

•••

OSA MIESTEN VALTA-ASEMASTA on muinoin ollut perusteltavissa heimon puolustamisella toisilta heimoilta. Nykyisessä rauhanomaisessa ja kehittyneen sotateknologian maailmassa perustelu ei toimi. Sen feminismi on jo sisäistänyt. Miesten ylivalta on perusteltu myös uskonnolla. Tästä feminismiin on oivallettava seuraava seikka: tasa-arvo ansaitsee hurskastelua ja dogmaattisuutta pitävämmät perusteet. Seuraukset ulottuvat yliopistoon asti. Sen on karsittava opetuksestaan tieteen kaapuun naamioitu poliittinen aktivismi ja vaalittava objektiivisuuteen pyrkiviä tutkimusmenetelmiä.

Monessa kirjan esseessä peräänkuulutetaan keskustelua. Nasima Razmyar esimerkiksi toteaa: ”Me tarvitsemme avointa keskustelua suomalaisesta tasa-arvosta ja sen parantamisesta.” Joku mielipiteenvaihdossa nykyfeministejä kuitenkin häiritsee. Näin voidaan päätellä siitä, miten nimenomaan feministipiireissä on tapana blokata Twitter-keskustelijoita, sellaisiakin, jotka eivät koskaan ole vaihtaneet mielipiteitä kyseisten henkilöiden kanssa. Kirjoittajista Saara Särnä mainostaa blokkaamista jopa Yle Uutisten nettikolumnissaan: ”Estämis- ja piilottamistoiminnoilla voi välttää itselle epämiellyttävän sisällön eteensä saamisen.”

Minäkin olen päätenyt blokkauslistoille, vaikka olen aina yrittänyt nojata asia-argumentteihin. Naisten seksuaaliseen valtaan perehtynyt Henry Laasanen taas kertoo päätyneensä mahdollisesti jopa satojen feministien blokkaamaksi. En ole tietoinen, että muissa poliittisissa ryhmittymissä halu muhia vain omassa mehuissa olisi näin voimakasta. Erään kirjoittajan mukaan tästäkin pamfletista jättäytyi pois feministejä sen takia, että kirjoittajaksi kaavailtiin ”erästä maltillista feminismikriittistä kolumnistia”.

Kirjoittaja Osmo Tammisalo on tietokirjailija, vapaa tutkija ja Skepsiksen hallituksen jäsen. ihmishuolto.blogspot.fi

ALAVIITTEET

[1] Toisinaan patriarkaatilla tarkoitetaan ylipäätään miesten yliedustusta johtopaikoilla, ei siis vain sitä osaa yliedustuksesta, joka johtuu miesten etuoikeuksista. Tällainen yleismerkitys, joka ei huomioi mahdollisuutta, että osa yliedustuksesta selittyy miesten ja naisten synnynnäisillä eroilla, sopii patriarkaatiksi sanalle huonosti. Termillä on syrjintään viittaavia ja halventavia sivumerkityksiä.

[2] Toisin kuin moni nykyään haluaa ajatella, epigenetiikka ja geenien säätely eivät ole vallankumouksellisia todisteita ihmisluonnon tai sukupuolen joustavuudesta. Geenejä kytketään päälle ja pois päältä jatkuvasti solun ulkopuolelta tulevien signaalien ohjajana. Biologia on tiennyt tämän jo pitkään. Ilman ympäristöstä tulevaa säätelyä solut eivät kykenisi erikoistumaan; hikirauhaset erittäisivät ruoansulatusentsyymejä, maksa puskisi kyyneliä ja niin edelleen. Se, että ympäristö ”epigeneettisesti” muuttaa geenien toimintaa ei siis ole minkäänlainen vapauttava tai vuorovaikutteinen uusi teoria, joka pakottaisi miettimään uudelleen geenien roolia yksilöiden ja sukupuolten välisissä eroissa. Vastaava huomio pätee aivojen muovautuvuuteen. Myös sillä on joskus yritetty vähätellä geenien roolia ja puolustaa ihmismielen loputonta muokattavuutta. Aivot kuitenkin muuttuvat joka kerta, kun ihminen oppii tai edes aistii ja ajattelee jotakin.

Mikään aivojen muovautuvuudessa tai epigenetiikassa ei ole ristiriidassa sen kanssa, että ihmisellä on evolutiivisesti kehittyneitä vaistonkaltaisia valmiuksia, jotka ovat erilaisia miehillä ja naisilla.

[3] Useimmat vanhemmat toivovat, että nuoret omaksuisivat lempeitä normeja ja että jälkikasvu ei kokisi ulkonäkö- tai yhdenmukaisuuspaineita. Monet yrittävät esimerkiksi opettaa lapsilleen, että kaveripiiriin mielipiteet eivät todellisuudessa ole niin tärkeitä kuin ne teini-ikäisille usein ovat. Ihmisen kaltaisella sosiaalisella lajilla kilpailu siitä, kuka on suosittu ja pidetty (tai pelätty) – sekä oman sukupuolen kesken että vastakkaisen sukupuolen silmissä – on kuitenkin väistämätöntä. Vaatisi paljon enemmän kuin feminististä rakenteiden tunnustamista tai jatkumollisuuden hyväksymistä päästä aikuistumis- ja pariutumisasihen status- ja resurssikilpailusta eroon.

[4] Saara Särnä pitää sukupuolen kaksijakoisuutta sattumanvaraisesti omaksuttuna normina, joka voidaan purkaa ja jonka purkamisen jälkeen ihmiset ovat tasa-arvoisia ja ”ihan kaikilla on mahdollisuus olla oma itsensä”. Yhteiskuntatieteiden tohtorilta on lupa odottaa muutakin kuin tällaisia huolimattomia vaikkakin hyväntahtoisia hokemia. Mikäli feminismi keskittyy sukupuoli-identiteeteillä leikittelyyn ja sivuuttaa sen, miten ihmis mieli toimii ja mitä ihmisille todellisessa maailmassa tapahtuu, aatteella ei ole tulevaisuutta tasa-arvon puolustajana. Särnän epälooginen loppupäätelmä antaa ymmärtää, että hän haluaa myös lopettaa naisten kilpaurheilun: ”Siitä faktasta, että sukupuolia on enemmän kuin kaksi, seuraa olennaisesti, että jokaisella on oltava sukupuolen itsemäärittelyoikeus.”

[5] Mikäli osoittautuisi, että vanhemmat kannustuksellaan tekevät pojista fyysisesti aggressiivisempia kuin tytöistä, ilmiölle kannattaisi etsiä evolutiivista selitystä. On esimerkiksi mahdollista, että luonnonvalinta on suosinut vanhempia, jotka kannustavat poikiaan aggressiivisuuteen. Skenaario ei ole kaukaa haettu, sillä miesten lisääntymismenestys on jossakin määrin muinoin ollut kiinni menestymisestä miesten keskinäisissä kahakoissa. En tosin usko, että aggressiivisuuskasvatus olisi edes väkivaltaisimmassa muinaisuudessa parantanut vanhempien geneettistä kelpoisuutta, pikemminkin päinvastoin.